

geogr.erud.D.
- 613,80

382

1344

Q. B. V.
IOANNIS GEORGII
NEVMANNI,
SS. THEOL. D. ET PROFESSORIS PVBL.
VVITTENBERGENSIS,
ORATIO
DE
TVMVLO
DIVI M. LV THERI
ADHVC INVIOLATO.
AD
V. CL.
THOMAM CRENIVM,
THEOLOGVM FAMA MERITISQVE INCLVTVM,
IN
BATAVIS DEGENTEM.

VVITTENBERGAE SAXONVM,
EX

OFFICINA HAKIANA ,

CIO IDC VII.

geogr. erud.

1613,80

PLVS. MAGNI. EXIGVAM. EST. TVMBAM
VIDISSE. LVTHERI
QVAM. CAPITOLINI. TEMPLA
SVPERBA. IOVIS.

AVGVSTVS. BVCHNERVS

ORATIO
D. I. G. NEVMANNI,
EO TEMPORE PRORECTORIS,
IN RENUNCIATIONE VERNALI HABITA,
CVM
APVD CL. V.

C. S. SCHVRZFLEISCHIVM,

ORD. PHILOS. DECANVM,
PRO CANDIDATIS PHILOSOPHIAE
RITV SOLENNI DEPRECARETVR,
A. C. MDCCVII, M. APRILI.

MARTINI LVTHERI, Reveren-
di Patris, memoria hoc no-
bis sanctior esse debet, quo
plura atque maiora eius
sunt merita, quibus, cum
hanc Academiam, tum u-
niversam, qua purior est, Ecclesiam, mo-
dis omnibus sibi devinxit. Hic enim ille
invicti animi Heros est, qui omnibus su-
periorum temporum Scholae Doctori-
bus noctem quasi et caliginem intulit,
ipsisque veteris Ecclesiae Patribus, si ex
vero rem aestimes, palmam aut dubiam

A 2

red-

reddidit, aut rerum gestarum magnitudine praeripuit plane: hic ille propugnator noster, qui et huic civitati, et incolis, et tot praeterea populis ac nationibus, religiosius quoddam, et ad discernendas sectas idoneum, perpetuumque ab se nomen dedit, suoque merito obtinuit, ut alii eum velut *tertium Saxoniae Eliam*, alii velut *Principem DEI inter homines*, quod Abrahami elogium, ob fidem vere Abrahamiticam, ipsi quondam tribuerat Melanchthon, alii aliis in coelum veherent praeconis, et eo, quo par erat, cultu prosequerentur. Neque tamen vel sensibus suis abundabant nostri, vel de hoc antesignano suo nimio opere sibi placebant, sed ipsi quoque adversarii, et, qui nomini Lutheri aeternam inurere ignominiam studebant, virtutem nihilominus in hoste laudarunt, dotes ingenii summas ac plane divinas suspexerunt, zelum denique

que atque incredibilem animi magnitudinem, attoniti quasi, sunt demirati. *Cupio vobis in mentem venire*, Calvinus ad Genevenses scribit, *quantus sit vir Lutherus, et quantis dotibus excellat, quanta animi fortitudine et constantia, quanta dexteritate, quanta doctrinae efficacia, haecenus ad profulgandum Antichristi regnum, et propagandam salutis doctrinam, incubuerit. Saepe dicere solitus sum, (tanta Calvinii asseveratio est!) etiam si me diabolus vocaret, me tamen hoc illi honoris habiturum, ut insignem DEI servum agnoscam. Omitto libens Pontificios, illos sedis Romanae satellites, quos interdum quidem obtre-*

Etatores sensit noster, et hostes adeo fer-
vidos, ut non calamis, sed ferro et flam-
mis, rem agerent, seditiosisqve clamori-
bus suis turbas darent; aliquando tamen
iudices, et aestimatores sui habuit ita ae-
quos, ut iam pro flagello sectarum Scho-
lasticarum, iam pro magno curiae Roma-
nae cenfore, eundem agnoscerent, o-
mnes autem, ut ingentis animi virum,
et quoddam diviniore scientiae oracu-
lum, celebrarent. Quod vel unius Leonis
Xmi comprobatur suffragio, qui Fratrem
Martinum *exquisitissimi hominem in-
genii* appellabat, contentionum vero
causas, priusquam in nervum erumpe-
rent, haud aliunde, quam a *Monacho-
rum insidiis*, quo erat iudicii acumine,
arcessebat. Sed nec alienis indiget laudi-
bus, qui sua ipsius virtute nititur, nec o-
pus ei phaleris, qui rerum gestarum glo-
ria per se effulget. Quod enim sua con-
scien-

scientiis tranquillitas, sua religioni fides,
reddita, ipsaque ad Servatorem commu-
nem via nobis reclusa est, id quidem divi-
na effectum ope, agnoscimus, at Lutheri
tamen ministerio, id est, vigiliis, studiis,
laboribus, periculis item summis, exant-
latum fuisse, si quis vel dissimulet, vel par-
vi ducat, vel non agnoscat beneficium,
is vehementer ingratus, vel, ut liberius
dicam, omnibus orbatus sensibus sit,
oportet.

Tantum igitur virum, nobis coelo
demissum, datumque huic Academiae
doctorem, ac tandem hic loci tumula-
tum fuisse, id vero VVittenbergae no-
strae plus famae atque celebritatis attulit,
quam vel Romae, terrarum dominae,
accedere a sexcentis Praesulibus, toti-
demque statuis et monumentis, potuisset.
Hunc enim tanti confessoris tumulum
spectatum veniunt exteri, huius ipsius
causa aliquando Reges et Principes nos sa-
lutant,

lutant, et, quibus Religio curae cordique
est, Manibus tanti instauratoris pura re-
ligionis, ac vindicis bene precantur. At
unum illud male me habet, quod vetus
quaedam opinio invaluit, et quasi per ma-
nus tradita posteris fuit, de *Cineribus*
Lutheri aliquando effossis, et alio de-
portatis, sic, ut vulgo perlatum hodie
fit, verum *Μεγαλάνδης* Nostri tumulum i-
gnorari hodie, nec quicquam aliud, ac
cenotaphium, et urnam cineribus va-
cuam, superesse. Fateor sane, toties
hunc nobis scrupulum moveri, quoties
hospites ad nos invisunt, ipsa urbis mo-
numenta, et quicquid de Lutheri reliqui-
is nobis suppetit, perlustraturi. Et quis
reprimat sermonem vulgi, qui ipsis ali-
quando eruditis et rerum intelligentibus
imponit? Ipsum me, fateor, fluctuasse in-
terdum, nec evidentia satis ad convincen-
dam vulgi opinionem reperire argumen-
tapo-

ta potuisse. Quare, cum occasio mihi ob-
tingat, de re alicuius momenti tecum,
DECANE SPECTABILIS, pro more hu-
ius congressus, differendi, eam, velut per-
opportune mihi datam, amplector, at-
que ex te, Polyhistor Clarissime, sci-
re desidero, quae huic narrationi fides
habenda, et, siquidem suspecta illa sit,
quae fabulae origo, quibus denique ar-
gumentis eadem refelli possit? Equidem
verebar initio, ne levior forte, et scientiae
tuae fastigio inferior, haec disquisitio
videretur, cum longe plura, eaque gra-
viora, rerum capita extiterint, quorum
abs te rogare causas, et fatius, et huic
confessui convenientius, fore iudicabam.
Poteram enim vel de reconditis quibus-
dam Graecarum literarum monumentis
te consulere, de quo munere iam olim
praeclare meritus es, et adhuc dum bene
mereris, vel ex Romana, quam admira-
bili quodam exemplo excoluisti, facun-
dia,

B

dia,

dia, quaedam proponere, quod tamen
audendum mihi non erat, priusquam
tuae ipsius eloquentiae usura mihi ad
hanc causam concederetur, vel denique
in amplissimum historiarum campum ex-
currere, et fidem quorundam annalium
vocare in dubium, quod quidem tibi, tot
instructo praesidiis viro, facilimum, mi-
hi vero aliquanto difficilius, futurum erat.
Adeo quidem in omnibus excellis, Am-
plissime vir, ut in singulis principatum te-
neas, ac Polyhistoris adeo nomen tuo
quodam iure tuearis.

Itaque fatius duxi, perquirere, quae
domi sunt, quam peregrina et nimis remo-
ta confectari. Age igitur, celeberrime vir,
et in re dubia me confirma. Quando qui-
dem omnino refert, ipsiusque posteritatis
inter est, *scire: sartum ne actectum ha-
beamus Lutheri sepulcrum, an ever-
sum aliquando, suisque exuviis spo-
liatum?*

Mea

Mea vero sic fert ratio, huius originem traditionis ex belli Smalcaldici historia repetendam esse, funesti quidem illius, et universae Protestantium causae tremendi. Vix enim diem obierat Lutherus, cum publicis Imperator tabulis, IO. FRIDERICVM, Electorem Saxonem, et Hessiae Landgravium, PHILIPPVM, utrosque foederis Smalcaldici focios, quasi laesae Maiestatis reos, sine Electorum suffragio proscriberet, quippe qui, ductis in Bavariam copiis, irritaverant magis Caesarem, quam debellaverant, ut infelix postea docuit eventus. Caesar enim, allecto in partes Mauritio, Saxonum Duce, cui spem occupandi Electoratus fecerat, opinione celerius aduolans, Misniam invasit, praelioque prope Mulbergam commisso, ipsum Electorem in saltu Lochaviensi cepit, detentum custodia secum V Vittenbergam duxit, locatisque in pago Pistricio, qui clientelae Academicae

micae est, castris, urbem nostram ob-
dione cinxit, semelque, iterum, et am-
plius ad deditonem evocavit. Mox re-
ligiosissimum Electorem, ob rebellionem,
ut loquebatur Caesar, capitis damnavit,
exutamque septemviralem dignitatem
ad Mauritium, eius agnatum, detulit.
Qua de re viridis ille, propter Albim, cli-
vus testatur, exiguum quidem, at perpe-
tuum, rei tam memorabilis monumen-
tum. Eheu, quam tristis eo tempore fa-
cies huius urbis, quanta tum Academiae
nostrae calamitas, quanta omnium trepi-
datio et fuga! Maxima Professorum
pars in Marchiae oppida secesserant, uti
memorat Fabricius, Originum Saxoni-
carum scriptor: alii se aliorum recepe-
rant, remanentibus tamen Theologis,
qui tumerant, Bugenhagio, Crucigero,
Georgio Maiore, ipsoque Philippo Me-
lanchthone, qui, de bello capeffendo ro-
gati, singulari quodam responso, quod
in

in Sylva Lochaviensi postea reper-
tum fuit, Electori consilium dederant,
ut irruptionem hostium expectaret,
non faceret, atque, sic sui suorumque
defensione, ultima quaevis experiretur.
Studiofi item iuvenes, appropinquan-
te hoste, publicis tabulis exire urbe,
et de sua sibi securitate prospicere, iussi
fuerunt, ut plura ne commemorem. Ita-
que ad propulsandum impetum, et sus-
tinendam obsidionem, omnium con-
spirabant consilia, omnes colligeban-
tur vires. Suburbium, quod eo tem-
pore populosissimum erat, eversum, ne
hostium evaderet receptaculum, do-
mus arboresque excisae, ipsa turrium
fastigia, cum, quae templo parochia-
li, tum, quae arci imposita erant, sub-
mota, ut scilicet tormenta defensorum
eo collocari, atque hoc fortius mo-
litiones propelli possent. Ipsa Electoris

Serenissima coniux, una cum tribus filiis, pluribusque proceribus, intra haec moenia se continens, propugnaculum sal tutum credidit, ad se suosque defendendos. Non enim ita spreta eo tempore iacebant huius urbis munita, ac hodie conspiciuntur, ubi non undiqvae magna huius praefidii cura est, primi que omnium diffugiunt, qui primas tenent, aut citius se dedunt hosti, quam deditioem ille deposcat. Caesar ipse, velut sibi diffusus, necebat moras, dubius, relinqueret ne urbem, an oppugnaret? *Locum adeo firmum, ut Thuanus de VVittenberga nostra loquitur, temere aggredi, sicut, periculosum erat, ita ignaviae affine, post partam victoriam, relinquere. Quis enim victoriae tantae*

tantae fructus, *Wittenberga* in-
tacta, quae sola *Vandalicis* civita-
tibus confirmandis, et bello rursus
redintegrando, par esse videbatur,
rursus, ea tentata, et non expugna-
ta, amitti eiusdem victoriae fru-
ctum, et invictae potentiae opinio-
nem in animis hominum exstingui?
Accedebat civium animositas, qui, se-
pties mille praefidariis communiti, et
ipsi maximam partem armati, etsi *Caesar*
translegerat cum *Electore*, de urbe
tradenda, recusabant tamen facere de-
ditionem, nisi *Princeps*, cui obsequii fi-
de obstricti fuerant, ipse mandasset. In-
ter has turbas rerumque angustias,
quis dubitet, quin vel *Elector*, vel piis-
sima eius coniux, vel *Theologi* de-
nique, fidissimi *Lutheri* loci, curam ac
solici-

solicitudinem habuerint pro cineribus
Lutheri sanctius custodiendis, nec ho-
stium furori temere exponendis?
Namque hic ille Elector, qui Luthe-
rum, cum viveret, in oculis ferebat,
muneribus non raro afficiebat luculen-
tis, stipendio item annuo centum flo-
renorum, quae accessio eo tempore
sat splendida erat, maetabat, defuncti
etiam corpus, velut ingens aliquod de-
positum, a Comitibus Mansfeldensibus
vel exoratum, vel suo quodam iure exa-
ctum, stanneoque impositum sarco-
phago, non sine amplissima pompa, se-
peliendum curabat, delecto in condi-
torium hoc O. S. S. templo, quod tot
precibus Deo dedicaverat vivus, tot
concionibus sacris animaverat, ac pri-
mum omnium superstitioni Papaeae
subtraxerat. In primis vero ad immor-
talem huius Principis laudem facit,
quod

quod sacram hanc aedem, arci conti-
guam, una cum omnibus redivitibus,
Academiae noſtrae patrimonio addi-
xit, illudque octo inſuper pagis, quos
hodieque poſſidemus, auxit, munia Le-
ctorum, (ſic enim vocabat haec aetas,)
acceſſionibus annuis locupletavit, Bib-
liothecam publicam, quae poſtea Ie-
nam translata eſt, inſtructiſſimam red-
didit, quid multis ? omnes ille curas,
omniaque conſilia, ad propagandae re-
ligionis negotium contulit, ut vel hinc
conſtare poſſit, quantum Magnanimo
huic Electori Academia, quantum
orthodoxa fides, tanto Confefſori, et
prope dixerim, Martyri, debeat. Un-
de non minus ſapienter, ac vere, di-
ctum a Melanchthone, accepimus:
*Plus profuiſſe Eccleſiis conſtan-
itam Io. FRIDERICI, quam ipſam,*
C *quae*

quae a foederatis Smalcaldicis
sperari poterat, victoriam. Iam,
qui Lutherum, cum in vivis esset, tan-
topere dilexerat, tam honorifice se-
peliendum curaverat, hunc, prope
abest, quin credam, post fata etiam, de
cineribus Lutheri religiosius custodi-
endis, et ab hostium ignominia vin-
dicandis, et consilium dedisse, et sum-
mopere laborasse. Sed enimvero,
aliud me fides historica, aliud ipsa tem-
porum ratio, edocet. Equidem, con-
silia de tollendis Lutheri exuviis inita
fuisse, non negaverim, sed, num con-
siliis istis, ipse responderit eventus, hoc
illud est, de quo dubito vel maxime,
atque abs Te, Cl. Polyhistor, edoceri
cupio. Silent enim illorum tempo-
rum annales publici, silent historici,
qui res gestas patriae mandarunt lite-
ris, et cum res minimi laepe momenti,
reci-

recitent, mirum est, de hoc memora-
bili negotio, nec volam ipsos, nec ve-
stigium reliquisse. Deinde haud parum
suberat periculi, refodere confessoris
nostri exuvias, et Imperatorem, ad
delendos Lutheri cineres exstimula-
tum, tumba iam vacuefacta, frustrari.
Passurique omnino gravius supplici-
um fuerant, si quid consilii ad tollen-
dum haereticum, quae perpetua ho-
stium contumelia erat, vel cives, vel
Theologi, contulissent.

Neque mihi hic loci in sanctas Luthe-
ri exuvias Caesaris praetereunda pie-
tas est. Cum enim ingressus urbem,
oculis animoque contemplaretur Lu-
theri tumulum, et Ferdinandus qui-
dem Albanus effossionem corporis vel
maxime urgeret, *Sinite*, inquit Carolus,
quiescere illum, quando suum ha-
bet iudicem. Ac, cum denuo insta-

ret Antonius Perenottus, Episcopus,
respondit Caesar: *Non cum mortuis
mibi bellum, sed cum vivis, geren-
dum est.* Denique, si in abditum quon-
dam, et reconditum locum delatae sunt
Patris nostri exviae, ut habet traditio;
eccur adeo tectum illud maioribus no-
stris, cur Academiae annalibus non in-
sertum? cur non per manus traditum
fidoque et constanti sermone ad nos
transmissum fuit? Testor fidem vestram
Patres, vestram imprimis, Seniores ve-
nerandi, memoriam sollicito; nunquid
vel a maioribus vestris fando audivistis,
vel sub arcani fide ad posteros trans-
mittendum accepistis? dicite quae so-
lententiam, nec posteritati, quicquid de
hoc argumento vobis suppetit, invi-
dete.

Sed tempus utique est, ut veniam in
rem praesentem. Nam a latere tuo,
Deca-

Decane Spectabilis, consistere video
eximiam Iuvenum lectissimorum coro-
nam, eandemque, nisi me omnia fal-
lunt, verissimam Lutheri progeniem,
cui quidem sapiens vetustas legem di-
xit, ut praemium virtutis non referrent
ante, quam triduanis exercitationibus
rite probarentur. Quod tamen re-
prehendere non aulam institutum,
cum obseptos quasi honoris gradus
esse, voluerit antiquitas, ne indignis
iuxta, ac dignis aditus peraeque faci-
lis eo pateret. Attamen cum modus sit
in rebus, et, vel ex uno alteroque solis
intuitu, foetus aquilini indoles, explo-
rari sat queat, geminam hanc, quam su-
stinuerunt Candidati, explorationem,
sufficere existimo, nec proinde tertii
diei *δοκιμασίαν* requirendam. Quo qui-
dem nomine pro Candidatis tuis, ea,
qua decet, humanitate, apud te de-
pre-

precor, et, pro, insigni hoc benevo-
lentiae genere, cum meum ipsius, tum
Candidatorum tuorum, bene de te me-
rendi studium atqve obsequium polli-
ceor.

Quod reliquum est, Deum im-
mortalem, eo, quo par est cultu, ve-
nororqve ac oro, ut suam Patriae tran-
quillitatem, suum literis otium ac de-
cus restituat, et, cum Lutheri exuvias,
tum, quod longe est sublimius, do-
ctrinas, ab omni hostium iniuria
perpetuo sartas, perpetuo te-
ctas esse patiatur.

*Respondit Cl. Vir, Dn. C. S.
SCHV RZFLEISCHIVS, et sen-
tentiam nostram omni asseveratio-
ne comprobavit.*

propter quod, inquit, hoc benevo-
lentiae gerere, curantibus istis, cum
Gardianorum, quorum deo de terra
sandi hodie adve obsequium possi-

Quod reliquum est, Deum in-
mortalem, eo, quod pat est cetera, ve-
torumque ac omnia sunt partem
quibusdam, huiusmodi omnia ac de-
curtissimam, et, cum, in hoc exitus
cum, quod longe est sublimis do-
ctus, ad omnia huiusmodi

classis partem
Ripponis, C. K. D. C. 7.
RIPONIS, C. K. D. C. 7.
Ripponis, C. K. D. C. 7.

Quod reuocatum est, Deum no-

struimus, eo, quo se sit curat, ve-

no, quocumque modo, ut testis, et

quod testis, et, cum, et, et, et, et,

quod, quod, quod, quod, quod, quod,

quod, quod, quod, quod, quod, quod,

quod, quod, quod, quod, quod, quod,

quod, quod, quod, quod, quod, quod,

